

Examen VMBO-GL en TL

2022

tijdvak 3
dinsdag 5 juli
9.00 - 11.00 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Achter het correctievoorschrift is een aanvulling op het correctievoorschrift opgenomen.

Dit examen bestaat uit 35 vragen en een schrijfopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 51 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1 Zonder stress geen succes

- 1p 1 Welke **twee** elementen vormen het hoofdonderwerp van deze tekst? Noteer de juiste nummers in de uitwerkbijlage.
- 1 belang van herstel na stressmomenten
 - 2 nadelige gevolgen van stress voor je lichaam
 - 3 oorzaken van stress
 - 4 positieve kanten van stress
 - 5 verklaringen voor onze stressmaatschappij
 - 6 waardering voor mensen die kunnen ontstressen
- 1p 2 Uit de alinea's 2 en 3 blijkt een tegenstelling tussen wat mensen vaak vinden van stress en wat de twee deskundigen beweren. Welke zaken worden tegenover elkaar gezet?
- A niet zonder stress kunnen – stress is geen probleem
 - B stress is iets negatiefs – je hebt stress nodig
 - C stress is lastig – van stress kun je herstellen
 - D van stress af willen komen – stress heeft een imago probleem
- 1p 3 Alinea 5 begint met: “Dankzij de stress ben je energiek en geconcentreerd.” (regels 42-43) Wat is het verband tussen deze eerste zin en de volgende zinnen van alinea 5?
- De volgende zinnen vormen
- A een opsomming met de eerste zin.
 - B een tegenstelling bij de eerste zin.
 - C een toelichting bij de eerste zin.
 - D een vergelijking met de eerste zin.
- 1p 4 Vanaf alinea 6 is er een verandering in de deelonderwerpen. Welke bewering hierover klopt? Alinea 1 tot en met 5 gaan over
- A de noodzaak van stress. Vanaf alinea 6 gaat het over de negatieve kanten van stress.
 - B de opbouw van stress. Vanaf alinea 6 gaat het over mogelijke manieren om uit te rusten.
 - C het imago van stress. Vanaf alinea 6 gaat het over de vermoeidheid die volgt op stress.
 - D het nut van stress. Vanaf alinea 6 gaat het over de noodzaak te herstellen na stress.
- 1p 5 In de alinea's 7 en 8 worden onze onwennigheid met het idee van herstellen en ons drukke leven genoemd als factoren die onze negatieve kijk op vermoeidheid bepalen.
- Welke **twee** andere factoren worden in alinea 8 genoemd? Noteer deze factoren in de uitwerkbijlage.

- 1p 6 In alinea 9 worden twee redenen genoemd waarom je geen spel moet spelen of geen spannende serie moet kijken als je wilt bijkomen van een inspanning.
→ Citeer de **twee opeenvolgende** zinnen waarin deze redenen staan.
- 1p 7 Als je een samenvatting gaat maken van de hele tekst, welke zin uit alinea 10 moet dan zeker worden opgenomen in de samenvatting?
A “Heb je je hersenen belast, dan kun je ook iets met je lijf doen.”
B “Hoeveel en hoe vaak je moet herstellen, is afhankelijk van de persoon.”
C “Wie hard werkt, moet hard uitrusten.”
D “Wie een beetje werkt, moet een beetje uitrusten.”
- 1p 8 De alinea’s 11 en 12 vormen het slot van deze tekst.
Wat gebeurt er vooral in het slot?
A Deze alinea’s spreken de boodschap over herstellen van stress tegen.
B Deze alinea’s verwijzen weer naar de inleiding van de tekst.
C In deze alinea’s wordt alleen nog maar over stressherstel gesproken.
D In deze alinea’s wordt een kritische vraag opgeworpen over de gekozen boektitel.
- 1p 9 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
De tekst wil vooral
A lezers informeren over de positieve werking van stress.
B lezers oproepen vaker te rusten in tijden van stress.
C lezers overtuigen van het belang van herstel na stress.
D lezers waarschuwen voor de negatieve kanten van stress.
- 1p 10 Welke zin vat de boodschap van de tekst het best samen?
A Het negatieve imago van stress moet veranderen, want we hebben stress nodig om in actie te komen en scherp te zijn.
B Om gefocust te blijven op de vele doelen die we onszelf hebben gesteld, is stress een goede impuls.
C Onze huidige, drukke levens zijn onderhevig aan stress en leveren daarom geen succes en geluk op.
D We hebben stress nodig om succesvol te zijn, maar een goed herstel daarna is wel noodzakelijk.

Tekst 2 Dag dialect

- 1p 11 Wat is het hoofdonderwerp van deze tekst?
A het onderzoek naar dorpsdialecten
B het ontstaan van nieuwe woorden
C het verdwijnen van streektalen
D het vormen van een eenheidstaal
- 1p 12 Deze tekst wordt onder andere ingeleid door het introduceren van een deskundige.
→ Op welke **drie** andere manieren wordt deze tekst ingeleid in de alinea's 1 en 2? Kruis de juiste antwoorden aan in de uitwerkbijlage.
- 1p 13 In alinea 1 vraagt de schrijver van de tekst zich af of iedereen over een paar decennia "hetzelfde Nederlands" spreekt.
→ Citeer de zin uit alinea 2 of alinea 3 waarin ongeveer hetzelfde staat.
- 1p 14 "Dat Nederlandse dialecten naar elkaar toegroeien, is niet nieuw."
(regels 35-36)
Wat is wél nieuw bij het naar elkaar toegroeien van Nederlandse dialecten?
A De standaardtaal wordt een mengelmoes.
B De taalveranderingen gaan sneller.
C Het Nederlands wordt door het Hollands beïnvloed.
D In Vlaanderen wordt geen Gooise 'r' gebruikt.
- 1p 15 Wat maakt Hinskens in alinea 5 duidelijk met het voorbeeld van zijn grootvaders?
A dat mensen vroeger vaker dialect spraken, omdat zij in de eigen omgeving bleven
B dat mensen vroeger vaker thuis bleven en daarom een dorpsdialect spraken
C dat mijnwerkers vroeger een eigen taal hadden die zij alleen onderling gebruikten
D dat mijnwerkers vroeger niet zo ver reisden, omdat zij alleen dialect spraken
- 2p 16 Welke **twee** manieren om taalverandering te onderzoeken beschrijft Hinskens in alinea 6? Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage en gebruik in totaal maximaal 35 woorden.

- 1p 17 “Of ze laten in het onderzoek jonge vrouwen en oude mannen aan het woord.” (regels 91-93)
Waarom is juist het taalgebruik van jonge vrouwen interessant voor taalonderzoekers?
- A omdat de uitspraak van jonge vrouwen vaak correct en duidelijk is
 - B omdat jonge vrouwen invloed hebben op het taalgebruik van hun kinderen
 - C omdat jonge vrouwen meestal een algemene taal spreken
 - D omdat jonge vrouwen thuis in dialect spreken met hun kinderen
- 1p 18 Citeer de zin die de kern van alinea 8 weergeeft.
- 1p 19 Alinea 9 begint met zin: “Gelukkig doet ons taalgebruik meer dan alleen eenvormig worden.” (regels 137-138)
Welk verband is er tussen deze zin en het vervolg in alinea 9?
Het vervolg
- A bevat een opsomming bij deze zin.
 - B geeft een tegenstelling bij deze zin.
 - C noemt voorwaarden voor deze zin.
 - D vormt een toelichting op deze zin.
- 1p 20 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
de lezer informeren over
- A conclusies uit Nederlands dialectenonderzoek
 - B de belangrijke rol van Hollandse dialecten
 - C het tijdloze van taalvernieuwing in Nederland
 - D veranderingen in Nederlandse dorps- en streektaalen
- 1p 21 Wat is de conclusie van deze tekst?
Streektaalen verdwijnen doordat er steeds meer Standaardnederlands gesproken wordt,
- A maar de ontwikkeling gaat de komende jaren minder snel.
 - B maar er zullen waarschijnlijk nieuwe dialecten ontstaan.
 - C maar regionale verschillen blijven voorlopig bestaan.
 - D maar sociale klassen zorgen ook weer voor taalvernieuwing.

Tekst 3 Voor de wereldverbeteraars

- 1p 22 Wat is het belangrijkste doel van deze advertentie van Trouw?
- A lezers aansporen de app van de krant te installeren
 - B lezers aansporen een abonnement op de krant te nemen
 - C lezers informeren over de vernieuwing van de krant
 - D lezers informeren over het laatste nieuws en achtergrondartikelen

- 1p 23 De advertentie bevat twee afbeeldingen:
- 1 een grote foto van een persoon die een fles in een vuilniszak doet
 - 2 een kleine foto van een mobiele telefoon met daarop dezelfde afbeelding

Wat is de belangrijkste functie van deze afbeeldingen?

- A Afbeelding 1 trekt de aandacht en afbeelding 2 is nodig om de tekst te kunnen begrijpen.
 - B Afbeelding 1 trekt de aandacht en afbeelding 2 ondersteunt de bijbehorende tekst.
 - C Afbeelding 1 voegt nieuwe informatie toe en afbeelding 2 is nodig om de tekst te kunnen begrijpen.
 - D Afbeelding 1 en afbeelding 2 voegen beide nieuwe informatie toe aan de tekst.
- 1p 24 Welke bewering over dagblad Trouw past het best bij afbeelding 1 van deze advertentie (foto van een persoon die een fles in een vuilniszak doet)?
- A Trouw biedt een combinatie van nieuws en achtergrondartikelen.
 - B Trouw heeft aandacht voor onderwerpen zoals milieu.
 - C Trouw richt zich op lezers die de natuur opzoeken voor ontspanning.
 - D Trouw schrijft over mensen die verschillende idealen hebben.

Tekst 4 Toetsen verdrijven onze pen

- 1p 25 Hoe wordt de tekst ingeleid in de alinea's 1 en 2? Kruis de **twee** juiste manieren aan in de tabel in de uitwerkbijlage.
- 1p 26 Volgens alinea 3 steunen sommige landen het gebruik van nieuwe technologie op school.
→ Wat zou volgens alinea 4 een reden zijn om dat juist **niet** te doen?
Noteer je antwoord in maximaal 20 woorden in de uitwerkbijlage.
- 1p 27 Waarom onthouden studenten de leerstof beter als zij met de hand schrijven? In alinea 5 staan twee zinnen die antwoord geven op deze vraag. Citeer een van deze zinnen.
- 1p 28 In alinea 6 zegt Ana del Carmen del Pino dat de taalvaardigheid van studenten achteruitgaat.
Waarom is dat zo, volgens haar?
A Studenten hebben een zeer laag taalniveau.
B Studenten maken meer spelfouten dan vroeger.
C Studenten schrijven alleen nog maar korte, digitale berichten.
D Studenten zijn niet meer gewend om te schrijven.
- 1p 29 Wat is het verband tussen alinea 6 en alinea 7?
Alinea 7
A geeft een verklaring voor wat in alinea 6 staat.
B geeft een voorbeeld bij wat in alinea 6 wordt beweerd.
C is een tegenstelling bij de informatie in alinea 6.
D vormt samen met alinea 6 een opsomming.
- 2p 30 Oppenheimer kan zich geen specialist voorstellen die niet kan typen.
→ Welke **vijf** voordelen van typen noemt hij in alinea 8? Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 2p 31 Volgens Meredith Cicerchia kunnen mensen met dyslexie vrijer schrijven en beter presteren als zij typen.
→ Vat de redenen samen die hiervoor in alinea 10 worden genoemd.
Gebruik maximaal 30 woorden. Vul de zin in de uitwerkbijlage aan.
- 1p 32 Wat is het verband tussen alinea 10 en alinea 11?
A Alinea 11 bevestigt de informatie uit alinea 10.
B Alinea 11 geeft uitleg bij alinea 10.
C Alinea 11 is een aanvulling op alinea 10.
D Alinea 11 vormt een tegenstelling met alinea 10.

- 1p **33** Alinea 12 is het slot van deze tekst.
Welke functies heeft deze alinea?
Het slot geeft
- A een aanbeveling en een samenvatting.
 - B een aanbeveling en een conclusie.
 - C een conclusie en een persoonlijke opvatting.
 - D een samenvatting en een persoonlijke opvatting.
- 1p **34** Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?
- A Er wordt steeds meer getypt, maar of het handschrift zal verdwijnen, is onduidelijk.
 - B Het toetsenbord neemt een steeds belangrijkere plaats in het onderwijs in.
 - C Studenten die met de hand schrijven, blijken lesstof beter te onthouden.
 - D Typen is vooral belangrijk voor mensen met motorische coördinatieproblemen.
- 1p **35** In deze tekst komen verschillende deskundigen aan het woord over teksten met de hand schrijven en typen.
Bij welke deskundige past onderstaande uitspraak het best?
- “Hoewel het belangrijk blijft om goed met de hand te kunnen schrijven, is typen een niet meer weg te denken vaardigheid in de huidige maatschappij.”
- A Daniel Oppenheimer (alinea's 5 en 12)
 - B Ana del Carmen del Pino (alinea 6)
 - C Meredith Cicerchia (alinea's 9 en 10)
 - D Sara Fernandez (alinea 11)

Schrijfopdracht

Na een toetsweek klagen sommige leerlingen uit de examenklassen over de toetsen met veel open vragen en dus veel schrijfwerk. Sommige leerlingen zeggen dat zij last hadden van verkrampte handen, waardoor hun handgeschreven antwoorden aan het eind van de toets nauwelijks leesbaar waren. Andere leerlingen vinden het ouderwets dat zij op deze manier hun toetsen moeten maken.

Tijdens de les Nederlands is de tekst 'Toetsen verdrijven onze pen' besproken. In deze tekst worden naast de voordelen van het toetsenbord, ook voordelen van met de hand schrijven genoemd. Naar aanleiding van die tekst ontstaat een discussie in de klas. Sommige leerlingen vinden het belangrijk dat iedereen een leesbaar handschrift heeft. Andere leerlingen vinden juist dat het tijd wordt dat de school uitsluitend digitaal gaat toetsen.

Naar aanleiding van de klachten van de leerlingen heb je een gesprek met je mentor. Hij legt uit dat het niet zo makkelijk is om alleen digitaal te toetsen. Hij noemt een aantal nadelen, zoals een tekort aan computers en laptops op school, een mogelijke internetstoring en onvoldoende financiële middelen om alles te digitaliseren.

Omdat jij lid bent van de leerlingenraad op school, besluit je om een artikel over dit onderwerp te schrijven voor de digitale nieuwsbrief van school. Deze nieuwsbrief wordt verstuurd naar alle leerlingen van de school.

Let op: de laatste opdracht van dit examen staat op de volgende pagina.

13p **36 Opdracht**

Schrijf het artikel voor de nieuwsbrief. Gebruik voor je artikel de gegevens op de vorige bladzijde en eventueel de tekst 'Toetsen verdrijven onze pen'. Gegevens die niet in de opdracht staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in jouw artikel aandacht aan de volgende punten:

- de aanleiding om het artikel te schrijven;
- jezelf voorstellen als lid van de leerlingenraad;
- een beschrijving van ten minste twee klachten van de leerlingen;
- de inhoud van de discussie in de klas;
- de inhoud van het gesprek met je mentor;
- jouw mening over de manier waarop toetsen moeten worden afgenomen (digitaal of op papier);
- twee argumenten die jouw mening ondersteunen;
- een oproep aan leerlingen om dit probleem in hun eigen mentorklas te bespreken;
- een voorstel voor een idee om deze bespreking mogelijk te maken;
- wat je met het artikel hoopt te bereiken.

Maak er een samenhangend geheel van en zet er een passende titel boven. Zet je voor- en achternaam en je klas onder het artikel.

Let op: Zorg ervoor dat je tekst minimaal uit 100 woorden bestaat. Bij minder dan 100 woorden krijg je geen punten voor taalgebruik.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.